

КОНГРЕСОВІ ПРИСВЯТА

Хай ваяються й небеса, вічна правда не згаса.

З М І С Т

Супровідне Слово	2
Україна ще мовою 1966 року	7
Україна вже мовою 1967 року	7
Як ще тайну й ту збагнемо	8
Про Конституцію Рад. України	9
Квартетові України	12
Мовні вправи	14
І дерево мов уже зародило	16

ТОРОНТО-КАНАДА
1967

Let Us Have The TRUTH Though The Heavens Fall

СУПРОВІДНЕ СЛОВО

Світ і життя на ньому так інтересні, що ще й по 75-му році таки хочеться жити та щось корисне творити. Але жити, а не мучитися.

Різні недомагання фізичного порядку приневолити були пишучого звернутися за поміччю до різних медичних фахівців та установ, з Мейо Клінікою включно, а коли медичні та інші способи лікування okazалися безуспішними, то для автора цих рядків залишилась, як остання дошка рятунку, ще Школа Гігієни. Таким способом опинився був пишучий минулої зими в Школі Здоров'я в місцевості Сан Антоніо, яку можна вважати за частину підрівникової полоси в Стейті Тексас.

Та Школа навчає, що правильний підхід при лікуванні людських недуг є усунення не тільки поверхових симптомів (ознак) слабости, як це мається справа з медициною, а усунення самої причини даної недуги, та що самопіст — піст з власної волі, а не з примусу — та, й не аптекарством, є найкращим способом такого усунення.

Треба було піддатися аж 30-денному безперервному постові й жити на самій дестильованій (без мінералів) воді, а відтак — ще й другому 30-денному відживлюванню себе поступово, споживаючи головним чином тільки овочі й городину, щоб переконатися, що та наука помічі собі постом, де вже немає іншої ради, є слухна. Від 11-го січня до 11-го березня 1967 р., цебто впродовж 2 місяців, не бачив, ані не їв пишучий такої поживи, як: м'ясо, риба, хліб, каша, цукор, мед, сіль, перець, оцет, олива, яйця, солодке молоко, кава, чай чи інші напитки.

Був той піст сполучений з постійним відпочинком, бо вже від 9-ої години ввечері в ліжку, без світла, але під доглядом Школи, що в порозумінні з тим, хто постить, вирішує, як довго такий піст має тривати.

Треба завважити, що 30-денний піст не належить до найдовших, бо під час побуту в тій Школі пишучого був там, у сусідній кімнаті, один 55-літній шікаговець, що важив 197 фунтів, коли прибув, щоб змарніти, а важив згодом 156 фунтів, коли перестав постити по 42 днях. А щось

тиждень перш тим, як автор покинув ту Школу, прибув туди в цілі самопосту та зредукування ваги другий американець, що важив аж 419 фунтів, з багато кращою і таки довгою перспективою на некороткий піст. В одній із своїх книг з гігієни д-р Шелтон пише, що впродовж його довгої 40-річної гігієнічної практики він мав під своєю опікою добровольця, що постив аж 90 днів.

У випадку пишучого, втрата ваги за 30 днів посту була 30 фунтів і пропорційно найбільший убуток на вазі наступив у першому тижні. Підкреслити тут треба, що коли б ішло тут про те, то останнього дня посту автор почувався, що був би витримав без небезпеки ще не менш, як 5 додаткових днів. Аж таким способом прийшлося повірити в те, в що був би інакше ніколи не повірив.

Не можна не погодитися з гігієністами в тому, що впродовж свого віку людина нагромаджує в своєму організмі своїм нерозважним їдjenням, питтям, куренням та взагалі неправильним життям багато такого, що можна назвати отрутою, якої, щоб бути здоровим, треба конечно позбутися та хоч раз у житті дати системі травлення нагоду порядно відпочити. Розумно регульований піст з відпочинком та відповідною згодом дієтою є, як там учать, одинокою на те розв'язкою.

У всякому разі, за першою спробою самопосту та по більшому врегульованні відтак домашньої дієти, позбувся автор довгого та хронічного затвердження, дворічного негоєння ран на голові й ногах, змисли, як нюх, зір і слух, поправилися, пальці й нігті на руках і ногах відмолоділи, сила спостереження збільшилася, пам'ять стала більш проникливою та й — на зле, чи на добре — запал до політичної поезії ще не пригас. Отже, пишучий ніяк не жаліє, що зважився на такий крок, а навіть готовий, як це робить багато інших, той піст повторити.

Не зміг автор, очевидно, випробувати ще й теорію біологів, які твердять, що коли б ми жили так, як треба, то дожили б до 140 літ. Це на основі того простого рахунку, що звичайна собі, нецивілізована, тварина живе натуральним

способом у сім разів довже, як час, у якому вона виростає й дозріває. А що людині забирає приблизно 20 літ, щоб вирости та дозріла, то помножити тих 20 літ через 7, і отримаємо якраз 140 літ, як границю, до якої ми на цій планеті повинні прямувати.

Справедливість вимагає тут згадати, що в хвилі цього писання пишучий має перед собою кілька вирізків з англо-мовних часописів у Канаді зі світлинаю одного юнака на ім'я Ширалі Муслімов, що на підставі советських звідомлень ще жив і був здоровий у 1964 році у віці 159 літ і так добре почувався, що в день своїх уродин їхав на коні Маючи на увазі той понад подвійно-біблійний вік, автор під час своєї другої туристичної візити в Україні в 1966 році попросив був канцелярію Інтуриста в Чернівцях, чи не можна б побачити денебудь у Радянському Союзі того козарлюгу. Але відповідь була, що товариш Муслімов хоче бути свободним і не є на показ.

Приступаючи ближче до теми, хочеться сказати, що перший вірш під заголовком "Україна ще мовою 1966 року" був частинно написаний таки в Україні, як доказ твердження Шевченка, що душі живої ніяк не скувати. Шкода тільки, що та тема не попала в руки якомусь більшому мастріві українського слова, та ще й такому, що може в більшій ласці поетичної музи.

Другий вірш "Україна вже мовою 1967 р." народився таким, як він є в тому далеко на південь висуненому Стейті Тексас під час згаданого вже самопосту. Поміж натяками про те, що ще має бути, вірш містить одну згадку й про Світляну, дочку Сталіна, що її заповіджена книга має появитися в Америці ще цього, 1967, року. Дійшло до того, що вже й вона має голос, але відмінній від її батька та його послідовників, — хоч ще не там, де його люди повинні найперше почути.

Другий натяк у вірші стосується до Фонду гетьмана Павла Полуботка, що його календар "Рідна Нива" за 1967 рік (Вінніпег) називає найбільшим скарбом світу, бо перевищує 16 грильйонів долярів. Однак, заки той депозит з 18-го сторіччя в одному з банків Англії стане предметом задуманої докторської дисер-

тації, читачеві, що не грішить високою математикою, цікаво буде знати, що один трильйон долярів цифрами пишеться так: \$1,000,000,000,000,000.00. Помноживши це число через 16, матимемо поняття, про що йде мова тут та в згаданій календарній статті.

Коли 80% того фонду Полуботок призначив на незалежну українську державу, а 20% своєму нащадкові, як це подають неукраїнські джерела, то читачеві стане ясным, чому Московія під фірмою Радянського Союзу ще в 1922 році робила старання, щоб дістати той Фонд у свої руки. Можна тільки догадуватися, що однією з причин неуспіху Московії того часу була трудність переконати кого треба, що Україна була незалежною державою не тільки на папері, але й на практиці. Отже, під цим оглядом навіть і Москві оплатилося б, коли б Україна дійсно була визнана незалежною державою та стала її багатою суверенною сусідкою.

Малюнок кедрового дерева, зв'язаний з віршем "Квартетові України", походить теж зо Школи Шелтона. А склалося це так, що ростучий під вікном невеличкий кедр, був двомісячним свідком випробовування волі й витривалости автора в його самопості. Та й щастя хотіло, щоб одна з доглядачок гостей у тій Школі була артисткою, яка, на просьбу пишучого, й відмалювала те всезелене деревце. Такі незабутні пережиті хвилі, як частий шум вітру крізь галуззя зо шпильками, з одночасним свистом того ж вітру по віконницях, були відповідальні за вибір тієї теми.

Друга ілюстрація, зв'язана з тим віршем, це по-мистецькому виложена піраміда волоських горіхів, пересаджених ще в 1935 році з України й вирощених в м. Торонті, Канада. Спочиває та піраміда на підставці, вирізьблений у Канаді, бо спроба й довші заходи автора, щоб дістати таку різьбу з Гуцульщини, Україна, не увінчалися успіхом. Не має пишучий відомостей ще й про те, чи горіхи, доручені ним в 1966 році Ботанічному Садові при університеті в Києві для експериментів, там скільчилися, чи ні. Як виявиться, що хоч деякі з них у лушпі скільчилися й ростуть, то відвідувачі з Канади, які цікавляться такими речами, можуть бу-

ти колись свідками, як то горіхи, виемігровані з України, аж у другому поколінні запускають там своє коріння.

Репродукція "Дерева Мов" у двох видах під заголовком "І дерево мов уже зародило" взята з англійського видання "Світової Книги Знання" — "Ворлд Бук Енсайклопідія" й уміщена в цьому виданні на те, щоб показати, що України в 1963 році не було ще між іншими слов'янськими народами на тому дереві, у виданні тієї Книги Знання з 1967 р. вона вже є. Значить, що за той час колесо поступу обернулося в наш бік, помимо протівного нам вітру.

"Двововні вправи" з поданими під тим наголовком двома текстами в англійській та українській мовах знайомлять нас з передовицею на філософічну тему, що появилася в місячнику "Гігієнічний Огляд" за січень, 1967 р. Та стаття містить у собі повно сміливих і нечасто висловлюваних думок одним тільки реченням. Нашому молодшому поколінню, що має часто діло з порівнюванням двох мов, англійської з українською, — чи таки з перекладами з одної мови на другу, не повинно бути байдужим, як з такими текстами та перекладами треба справлятися. Признання за переклад "Правди Істинної 1967" з англійської мови на українську належить Д-рові Тимішеві Олесіюкові та його дружині Тамарі, які живуть у місцевості Кервил, Тексас. Їм — та й не тільки їм — було б цікаво почути від інших лінгвістів, навіть з України, що вони думають про той переклад.

Не що інше, а непевність щодо повного успіху маніфестації нашої єдності на надходячому Конгресі Вільних Українців, була спонукою до написання ще й вірша "Як ще тайну й ту збагнемо". Правильно, чи хибно, але пишучий думає, що 75% причини, чому ми не там, де повинні бути, спочиває таки в нас самих, і повний успіх тієї маніфестації запевнений, якщо ми тільки захочемо.

Навіть хитун, що може бути з неповного успіху Конгресу — коли б таке проти нашого бажання сталося — розчарований, добре зробить, коли постарється, ще заки виїде на Конгрес, перечитати передовицю "Всеукраїнський Кон-

грес", що появилася була в канадійському тижневику "Український Голос" ч. 46 ще за 1933 рік. Річники того часопису можуть бути доступні читачеві в Торонті, Вінніпегу та Саскатуні, Канада.

Перечитавши ту статтю, повірять і невірний, що за останніх приблизно 40 літ лябораторія нашого визвольницького думання та й ми з нею, таки далеко поступили і справа не є ніяк безнадійною. Не допише Перший Конгрес у 100%, то допише Другий, але допише, і це треба нам мати постійно на увазі, коли хочемо бути собою.

Навіть з такого позірного лиха — браку повної нашої єдності в маніфестації — може вийти для нас якась користь, бо добрі сусіди України переконуються ще раз, що як помилялися, коли думали, що знищать 50-мільйоновий народ штучним голодом та виселенням, так помилялися й тоді, коли думали, що передчасною смертю Петлюри, Коновальця, гетьманича Данила, Ребета й Бандери, — вони ліквідують увесь провід у змагу народу до волі. (До їхнього безсилля знищити цілий український народ — а тим самим і всіх провідників — мусіли признатися Сталін з Хрущовим).

Почалося це Супровідне Слово від самопосту у випадку одиниці, а хочеться закінчити його в ширшому сенсі, бо в застосуванні до народів. А про народи, радше, ніж про суспільні кляси, приходить ся говорити з тієї простої причини, що досі ще ніякі теорії, ані революції, народів, що є невмирущими, ані обійшли, ані боїхали.

В гробах обернулися б Маркс і Ленін, коли б їм хто сказав, що по 50 роках революції люди по селах України — в колишньому "шпихлірі Європи" — живуть так, що постороннім людям немає там що показати, а в той сам час один народ є кожночасно вивищуваний понад усі інші народи.

Одна тільки потіха, що такий стан не вічний і зміна неминуча. Першою фазою такої зміни мусить бути безкровна революція духа, а щоб ту неминучість допомогти прискіпити, напрошуються нам на папір дві скромні сугестії:

1. Українці у вільному світі повинні завести в себе хоч раз на рік, навіть на

22 січня, один день добровільного посту, щоб повздержати себе не тільки від партійних і непартійних поділів та непорозумінь, але й від їди, а заощаджені гроші на їді повинні бути повернені на скріплення об'єднуючого й освідомлюючого нас центру з кличем: "ВСЯКІ ПАРТІЙНІ В НАС ПОДІЛИ Й НЕПОРОЗУМІННЯ ВИХОДЯТЬ НА КОРИСТЬ НЕ НАМ, А ТІЛЬКИ ТИМ, ЩО ХОТЯТЬ ПАНУВАТИ НАД НАМИ".

Одна з додаткових користей такого добровільного взяття себе в руки буде заведення в нас більшої народньої карности, надвишкою якої ми не грішимо, ще з наших княжих часів.

А раз ми спроможемося на більшу громадську карність, спостережливість, а з ними й чуйність, зможемо легше доповнювати таких речей, як, наприклад, досить для нас притишена релігійно-політична драма, що вже від кількох літ відіграється між Москвою і Ватиканом, на ватиканській сцені, при допомозі таки українських рук. Коли та гра не закроена на те, щоб нас і дальше тримати поділеними й комусь підлеглими, то ми на волі, що від таких поділів у минулому мусимо ще й тут покутувати, повинні бути в ту гру вже давно утаємничені.

Збільшена сила спостереження, набута самопостом, уможливить нам приглянутися ближче і тій нашій політичній еліті сучасної України, що вже знайшлася на високих та відповідальних (перед несвоїм народом) постах у так великому числі, як ще може ніколи в історії стосунків між двома, українським і московським, народами.

А виросла й вихована вся та еліта в обезголовленій уже Україні і навчена глядіти на світ так, щоб усе бачити тільки у викривленому світлі. З викривленим так світоглядом, але будучи з природи здібною, попала вона, та вибрана верства, на більш упривілейовані місця, хоч і позбавлена у багатьох випадках не тільки власних прізвищ та рідної мови, але й звичайної людської гідности, щоб уміти за себе постояти.

На початках своєї кар'єри не мала та еліта може спромоги всього того бачити й розуміти. Але ті часи вже минули, бо на її таки очах, за згодою й благословен-

ням Радянського Союзу, визволилися десятки африканських та інших народів, і немає дальшого оправдання, щоб 50-ти мільйоновий народ, та ще й білий, оставав і надалше найбільшим поневоленим народом на світі.

Тому то головним завданням вільних українців повинно бути ту модерну аристократію, відчужену від свого народу посторонніми негативними силами й урядами, якимось опам'ятати і в розумний спосіб повернути від "лакїмства лукавого" там, де їй місце — хоч би прийшлося так зробити й при допомозі більш їй зрозумілої, хоч накиненої, мови. Повинно бути дано тій аристократії до розуміння, якщо вона сама на тому не похопиться, що від неї може залежати більше, як від кого іншого, чи той найбільший поневолений народ світу має вже тепер бути звільнений, як нічим не гірший ані нижчий від московського народу, чи ні. Не повинні тій еліті бути чужими й користі з такого зрівняння впливаючі, навіть для неї самої, бо зажадати собі і своєму родові прав, обіцяних ще Леніном і забезпечених Конституцією Радянської України, піднесе їх в очах самих москалів.

Тій так маючій повернутися з манівців аристократії належить теж знати, що коли ми, українці у вільному світі, визволенням України, чи тільки зрівнянням її з Москвою интересуємося, то ніяк із вузьких матеріялістичних чи самолюбних мотивів, бо коли б так, то ми сиділи б у затиші задоволені своїми особистими вигодами, доступними всім, що про них стараються в гідний, а не принижуючий себе спосіб. Та не одним тільки хлібом живеться.

Дав би пишучий, як казав Шевченко, віку половину, якби московський народ устами когось зо своїх речників спромігся поставити себе в положення українського народу і сказав нам, як він, той московський народ, поводився б супроти іншого народу, що посмів би добиратися аж до його душі. Чи довго дали б собі москалі, як кажеться, на голові кілля тесати?

Повертаючи ще раз ближче до центральної теми, хочеться сказати й те, що наше враження з дворазового побуту в Радянщині нам підказує, що люди там, як і тут, бояться третьої світової

війни, як вогню, хоч у той сам час зміна для поправлення долі людей, поза верхівкою та бюрократією, є неминуча. І коли та зміна має наступити без нового кровопролиття, то не виходить і верхівці Радянського Союзу інакше, як тільки самих себе добре заздалегідь перевірити і не допустити, щоб колеса поступу взяли її, та й не тільки її, під себе. Якщо в неї, тієї верхівки, вже є на те готова розв'язка, то все гаразд. Коли ж ні, то ось наша друга скромна сугестія:

2. Москалі (називаємо їх так без образи) повинні, ради їхнього власного здоров'я, проголосити і свій день самопосту, скажім на 7-го листопада в кожному році, з тією тільки різницею, що вони вже з першим днем посту будуть повздержуватися від посягання по чуже та від накидування слабшим своєї волі. А на знак їхньої доброї інтенції направити хоч частинно заподіяне вже лихо, уведуть в ужиття та зроблять дійсністю започатковану ще Леніном Конституцію Радянської України, як мінімум того, що українцям нарівні з москалями в тій спілці 15-ти народів належиться.

Таким чином українці власним зусиллям піднесуться з долини рабського приниження, а москалі, не чекаючи аж примусу з боку opinіо світу, добровільно принизяться з їхнього високого лету (непередбаченого ані Марксом, ані Леніном) шовінізму, до належного обидвом народам рівня, і тим заохочуть мільйони людей слов'янського світу до справжнього життя й творчості — того слов'янського світу, що вже знайшовся, чи він того хоче, чи ні, в напів-приязній конкуренції зо світом англомовним і в не так то приязному, бо ще може на життя і смерть, змагу з китайським світом.

Автор свідомий того, що не всі читачі погодяться з думками, тут киненими, — бо мають право не погодитися, — хоч переконаний, що хтось з нас на волі повинен тепер такою мовою заговорити. Від українців, розкинутих по цілому світі, залежатиме може більше, як від кого іншого, чи і скільки об'єктивна наука світу скористає з набутого так великим коштом досвіду революції. А для тієї науки таки буде цікавим знати, чи за 50 літ експерименту з теорією Маркса-Ле-

ніна доля народів, що жили колись під займанщинами царською й цісарською (австрійською), а відтак ще й під іншими — чи та доля поправилася, чи, навпаки, погіршилася. Буде тієї об'єктивній науці цікаво знати й те, чи звичайним людям, задивленим у коштовні полети на Місяць, але позбавленим свободи та людської гідності на цій планеті — чи таким ті полети в їхньому щоденному житті помагають.

Досі ми, українці, якщо того не знаємо, то повинні знати, що коли самі собі не поможемо, то й Бог нам не допоможе. Та й москалі, коли ще не догадалися, то повинні додуматися, що в їхньому власному інтересі є задержати, скільки мого, недоруйновану ще добру волю українців, починаючи від трактування їх, як людей, уже з початком другого півстоліття революції, в контрасті до царського деспотизму, що вдостоївся, замість знесення, ще більшого вдосконалення.

У вірі й надії, що поступ таки бере верх, автор очікує нагоди відвідати Україну ще і втретє, але вже в умовах, коли буде можливим звидіти об'єкти не тільки показові, але й звичайні села й життя в них такими, як вони є, щоб відтак можна описати враження з таких відвідин та з чистим сумлінням дати признание, де й кому воно належиться.

За думки, тут висловлені, відповідає сам автор. А при цьому дякує Д-рові Г. Ш. еШлтонові, редакторові журналу "Гігієнічний Огляд" (по-англійськи) за його ласкавий дозвіл використати зверхній вигляд того місячника за січень, 1967, разом з його редакційною передовицею, що додається до цього видання в українському перекладі.

Т. Гуменюк

Торонто, Канада, 24 жовтня, 1967 р.

ПРИМІТКА: Хто цікавиться садівництвом, то нехай знає, що волоські горіхи на знімці, що про неї тут мова, є найбільші своїм об'ємом, оскільки нам відомо, на цілому Північно-Американському континенті, бо найбільший горіх з показаних на знімці своїм розміром сягає без верхньої м'якої кори не менш, як 6 дюймів (цалів) довкола. Коли б хто на європейському континенті вирощував в себе ще більші, або принаймні такі, як ці, то нам тут було б цікаво почути. Т. Г.

УКРАЇНА ШЕ МОВОЮ 1966 РОКУ

Не вертає змити Канів
Наш Дніпро-Славути,
І не всидить на вулкані
З духом грать некута.

Дух Шевченка на заваді,
Він їй опір творить.
Як за нас нетямній владі
Без страху говорить:

"Не скувать душі живої,
Ні живого слова,
Всі даремні світу зброї,
Де про волю мова".

Хоч царів загнала в тіні
Власть в нецарським строї,
Наварила ж Україні
Лих старих утрос.

Край веселий загорнула
Під кличем комуї,
Та занадто натягнула
Не під гру їй струни.

Там, де села все втішали
Збіжжя скирти й копи,
Злидні визвом владі стали
В "шпихлірї Європи" . . .

**

Час нестримний рве заслону,
Розриває пута,
Вийти мусить по закону
Із кайдан закута.

Вже й Богдан там булавою
Мов наказ всім пише:
"Геть на північ, хто жаждою
Ще Грізного дише!"

І неситий усідлає
Апетит свій дикий,
Як віджити жадає
Нарід наш великий.

Тьму неволі вихром знятим
Вітер там розвіє,
Як за себе муфом стати
З рабом раб посміє.

Так лиш скорбна Україна,
Певно, хоч поволі,
Вже засяє як країна
Рівна в рівних колі.

УКРАЇНА ВЖЕ МОВОЮ 1967 РОКУ

І тут іскра та січнева
Творить в тіні ясне,
Поки кузня ковалева
В нас іскрить пригасле.

Навіть вітер, що тропічні
Серенади грає,
Шумом з кедром в грі епічній
Тони підбирає.

Та й безсоння думоплідне
Під час самопосту
Висіває, що негідне
Для усіх нас росту.

Росту духом — тим незломним,
Що несе обнову,
І народам маломовним
Привертає мову.

**

Не задатком людям волі
Ти блистиш, Миколо,
А додатком до недолі
Смутиш нас довколо.

Аж тоді в нас втішно буде,
Як гречки й підгірні
Струнко станете, як люди,
Не раби покірні . . .

Хоч за мою дань позірно
Маєш, мамо, дулю,
То за нашу здачу збірно
Я її годую . . .

На кого вже не складай,
Я навчена знаю,
Що один ще ключ "жадай"
З пекла нам до раю.

Тож назустріч тим вітрам,
Що від них здорово,
І запальним всім іскрам
Під вогненне слово:

Не вмирає Україна
Тим найперш соборна,
Що у неї вже стаміна
На всі зла відпорна.

В тій стаміні велет взявся,
Вищий всіх законів,
Що над штучні межі знявся
Всіх держав і тронів.

З тим надтвором в Україні
В'яжеться й надсила,
Що сприяє в пеклі зміні
І вільним властива.

Та й велить та сила духа
Раз Москву спитати,
Чи готова — при вспаць звуках —
Взяте нам віддати . . .

Аж Москва розумний вихід
З пекла в раю знайде,
Зможе з неї волі прихід
Зняти змазу зайди.

Зайди того, що підбиту
Дурманом годує,
І за кривду лиш сердиту
Мість собі будує.

**

Східній вітер розгулявся,
Скаженіє весь Китай,
Проти Кремля йти завзявся,
Як далеко? — не питає.

Вже й молодше покоління
Не дається загнудзати,
А чекає з нетерпінням
Взяти керми благодать.

Всі признаки многоякі,
І на небі й на землі,
Промовляють, що горлаті
Вчення Мадкса замалі.

Бо ж зразки з тієї школи
Джиласів та — ось Світлян
Підправляють дике поле
Під нову сівбу слов'ян.

Пів століття Кремль шахує
Взять гетьманський депозит,
України ж гра рахує,
Що вона той туз держить.

Україну непідбиту
Як і дальше скарб той жде,
Він Москву, чужим упиту,
Ще на розум наведе.

Бо аж розум їй холодний,
Більш тверезий та твердий,
Подиктує лад природний
Для підбитих — як людей.

Стомилевий зробить поступ
Бюрократний клас панів,
Як знесе режим всепосту
Для низів, що сам завів.

Зрозуміє й світ англійський,
Що немало продімав,
Як народу скарб ціліський
Він віками в схові мав.

Скарб Полуботка грошевий,
А ще більший — скарб свобод,
Ждуть скріпити край ключевий,
Усідлати дикий Схід.

ЯК ЩЕ ТАЙНУ Й ТУ ЗБАГНЕМО

Довгий досвід нам диктує
Засвітить ті свічі,
Звідки світло рефлектує
Глянуть лиху в вічі.

Тому лиху, що потихо
Ніби нас приспало . . .
Щоб по довším передиху
Ще раз встати дало.

Встати вразно перед світом,
Хором проказати,
Що поклялись ми обітом
Карність в себе мати.

Карність карну, що єдиним
Голосом говорить,
І хіть волі невмолимим
Монолітом творить.

Як ще тайну й ту негайно
Ми вільні збагнемо,
Розірвемо вражу гальму
І себе двигнемо.

Понад власне недоціння
Знестись як поспієм,
Всенадійне ми насіння
В добрий час посієм.

Єдність наша із неволі
Навіть сонних вирве,
Як покажем ми на волі,
Фронт одної керми . . .

Хай же дух той, що мільйони
Нас вільних ворущить,
Світ здивує й волі дзвони
В Україні зрушить!

Могло то бути тільки таке паршиве щастя, що по-англійськи називається "тоф лак", але взяло авторові майже 2 роки в пошуках, щоб дістати "Конституцію Української Радянської Соціалістичної Республіки", що була видана в Києві в 1965 році Політвидавництвом України. Між тими, що не змогли допомогти пишучому дістати ту брошурук вчасніше, були Радянська Амбасада в Оттаві та "Українська Книга" (книгарня) в Торонті.

Складається та Конституція (основний закон) з 11-ти розділів, а саме: 1. Суспільний устрій, 2. Державний устрій, 3. Найвищі органи державної влади Української Радянської Соціалістичної Республіки, 4. Органи державного управління УРСР, 5. Місцеві органи державної влади, 6. Бюджет Української РСР, 7. Суд і прокуратура, 8. Основні права й обов'язки громадян, 9. Виборча система, 10. Герб, прапор, столиця, 11. Порядок зміни Конституції.

Тих з читачів, що можуть бути заоптимістично настроєні в сподіваннях, мусимо попередити, що час і місце не дозволяють переповісти чи зупинитися над кожною із 127 статей (параграфів) Конституції зокрема, а тільки над тими з них, що можуть допомогти читачеві легше зрозуміти, що мається на гадці, коли кажемо, що теперішня влада Радянського Союзу повинна мати відвагу вчинити все, що може причинитися до повернення Україні всього її забезпеченого Конституцією, як мінімум того, що її нарівні з Московією (Росією) належить. А поступ зробить ця остання, коли передбачить наперед, чого Україна буде примушена зажадати.

Стаття 1-ша Конституції застерігає: **"Українська Радянська Соціалістична Республіка є соціалістична держава робітників і селян"**. — Дається тут завважити, що з таких їх ще ніхто ніколи в Україні не скинув.

Статті 9-та й 10-та говорять про допущення законом дрібного приватного господарства, без експлуатації чужої праці, і так само на право спадкування особистої власності громадян. — Мусить тут

пишучий завважати, що за довгі роки його адвокатської практики та стичности з людьми з цілої України довелося йому почути про якесь застосування права спадкування особистої власності в Україні аж в останньому десятилітті і мається враження, що ради заохоти громадян до творення, мусіла система нарешті признати на практиці те, що через довгі роки було тільки в теорії. Нема то, як приватна ініціатива!

Стаття 13 каже: **"З метою здійснення союзними республіками взаємодопомоги по лінії економічній і політичній, а так само по лінії оборони, Українська Рад. Соц. Республіка добровільно об'єдналася з іншими рівноправними Радянськими Соц. Республіками"**. Тут вчислені 14 інших Республік Союзу, починаючи від Російської, а кінчаючи на Естонській.

Останній уступ тієї 13-тої статті говорить: **"Поza межами статті 14 Конституції СРСР (російської) Українська Радянська Соц. Республіка здійснює державну владу самостійно, зберігаючи повністю свої суверенні права"**. Що якраз застерігає та 14-та стаття Рос. Республіки, не має автор під руками, хоч не є для нікого тайною, як досі ті суверенні права Рад. України були застосовувані.

Стаття 14-та Укр. С. Р. Республіки таки каже: **"Українська Радянська Соціалістична Республіка зберігає за собою право виходу з Союзу Радянських Соціалістичних Республік"**. Не чули ми досі у вільному світі про будьяку погрозу теперішньої України виступити з Союзу або хоч покликання на те конституційне право, хоч чули вже немало погроз французів в Провінції Квебек відлучитися від решти Канади, якщо їхні домагання не будуть задоволені, помимо того, що Канадійська Конституція про таке право виступу Квебеку з Канад. Федерації цілком не говорить. Якщо політична еліта сучасної України про домагання Квебеку ще не знає, то заходить питання, чи частинна відповідальність за таке незнайство не спадає і на нас у вільному світі.

Стаття 15-та приписує: **"Укр. Рад. Соц. Республіка має право вступати в безпосередні зносини з іноземними держава-**

ми, укладати з ними угоди та обмінюватися дипломатичними і консульськими представниками". Найновіший інцидент на тому тлі вирінув був із-за обміни консульств між Канадою і Радянською Україною з тим, щоб канадійське консульство мало свій осідок у Києві, а радянське (а не посольство Рад. України) в Монтреалі або в Торонті. Чи і який голос мав чи забирав у тій справі й уряд Рад. України, нам, на цьому континенті, було б таки цікаво почути.

Та й неможливо тут не згадати, що в 1922 році Рад. Україна мала ще свого амбасадора в особі Юрка Коцюбинського у Відні (коли то провадилися розмови про Фонд Полуботка), а тепер про такі амбасади Рад. України більше не чути.

Стаття 18 застерігає, що Українська Р. С. Республіка складається з 26-ти вичислених там областей.

Стаття 19-та каже, що до відання (юрисдикції) Української Рад. Соц. Республіки в особі її найвищих органів державної влади та органів державного управління належать такі речі, як встановлення Конституції України і контроль за її додержанням, видання законів УРСР, затвердження державного бюджету Укр. Рад. Республіки та встановлення порядку утворення військових формацій Української РСР, як теж встановлення представництва Української РСР у міжнародних відносинах. Це тільки свідчить, про яку Соціалістичну Україну мріяли ще такі некар'єристи, як Мишоло Скрипник та Олександр Шумський.

Стаття 20 приписує, що найвищим органом державної влади Української РСР є Верховна Рада, а стаття 23 каже, що та Верх. Рада є єдиним законодавчим органом Укр. РСР. Про те єдинство в законодатності Рад. України на практиці можна тут дуже сумніватися.

Стаття 30-та застерігає між іншим, що Президія, обрана Верховною Радою України, признає і відкликає повноважних представників Української РСР в іноземних державах. Це тільки вказує, якою потішаючою мовою треба було колись до України говорити, щоб її втихомирити.

Стаття 39 застерігає, що найвищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади Української РСР є Рада її

Міністрів. Пишучий пригадує собі, що в Києві на Хрещатику й інших вулицях є гарні будівлі міністерств, наприклад, Культури, але поза українськими написами на них, мало чути української мови.

Стаття 42 говорить, що Рада Міністрів Укр. РСР, утворювана Верховною Радою України, видає постанови й розпорядження на основі і на виконання діючих законів Союзу й Укр. РСР, постанов і розпоряджень Ради Міністрів Союзу і перевіряє їх виконання. Цікаво нам тут, між іншим, знати, на якій мові все те робиться.

Стаття 43 застерігає, між іншим, що Рада Міністрів Української РСР керує організацією військових формувань Української РСР та здійснює керівництво в галузі зносин Української РСР, з іноземними державами. Читається не злс, але тільки читається.

Стаття 80 каже, що державний бюджет Української РСР складається Радою Міністрів Рад. України і подається нею до затвердження Верховної Ради Укр. РСР та що затверджений Верх. Радою державний бюджет публікується до загального відома. Якщо таке оприлюднення бюджету Рад. України коли було, то ми, в цих сторонах світу, його ще не бачили.

Стаття 84 постановляє, що правосуддя в Українській РСР здійснюється Верховним Судом Рад України, обласними судами, спеціальними судами СРСР, що створюються за постановою Верховної Ради СРСР (з Москви), народними судами. А в статті 86-тій додається, що Верховний Суд Української РСР є найвищим судовим органом Рад України та що на той Верховний Суд покладається нагляд за судовою діяльністю всіх судових органів Української РСР.

Досі не пощастило нам почути бодай ім'я якогось з суддів Верховного Суду Рад. України, хоч мав пишучий нагоду стрінутися з одним з двох правників у Києві в 1966 році.

Стаття 90 читається: "Судочинство в Українській РСР провадиться українською мовою з забезпеченням для осіб, які не володіють мовою більшості, повного ознайомлення з матеріалами справи через перекладача, а також права виступати на суді рідною мовою".

Це й нагадує нам, у вільному світі,

пресові донесення приблизно рік тому в зв'язку з судовою розправою проти оскаржених українців у Львові. На їхнє домагання мусів суд перейти на мову українську і голови за таке домагання нікому не позлітали. Додаткова заввага тут таки напрошується: оскарження, на підставі яких українців суджено у Львові чи в Києві на протязі кількох останніх літ, не мали б ніколи місця, коли б так Бог, як кажеться, зробив драбину і поставив українця на гору, а москалів на долину. Можуть наші добрі сусіди бути певними, що українці москалів за такі речі ніколи не судили б, ані на українській, ані московській мові.

Стаття 101 говорить, що громадяни Української РСР мають право на освіту та навчання у школах рідною мовою. Кому-небудь з посторонніх було б таки цікавим звидіти школи в місті Києві та інших містах України та прислухатися тому навчанню рідною мовою. Якщо вона, та рідна мова, там таки є, як повинна бути, то автор буде радий цю свою заввагу коли-небудь відтягнути.

Стаття 105 тим цікава, що громадянам Української РСР гарантує законом такі речі, як свободу слова, свободу друку, свободу зборів і мітингів та свободу вуличних походів і демоастрацій. Ці права громадян, каже далше стаття, забезпечуються наданням трудящим та їх організаціям друкарень, запасів паперу, громадських будинків, вулиць засобів зв'язку та інших матеріальних умов, необхідних до їх здійснення.

З того всього приходиться завважати, що кошт книжок радянського видання таки дешевий, але клопіт у тому, що більшість з них однобічно написані і ледве чи вони причиняються до поступу й піднесення гнаних і голодних, як теоретики радянства колись мріяли.

Не можна не зупинитися ще й на статті 114-тій, що застерігає: Вибори до всіх рад депутатів трудящих: Верховної Ради Української РСР, обласних, районних, міських, селищних і сільських Рад депутатів трудящих — провадиться виборцями на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні.

Знаючи про спосіб того таємного голосування з того, що досі ми наслушалися

та начиталися, постає питання: чи верхи відповідальні за таке голосування, думають і далше, що поставлення тільки одного кандидата на балоті, накиненого згори, рівняється голосуванню, де голосуючий має до вибору між двома або й більше кандидатами, згори не накиненими? Коли вони ще й далше так думають, то остали вони дещо позаду поступу світу, і то помимо революції.

Кінцева стаття 127 застерігає: Зміна конституції Української РСР провадиться лише за рішенням Верховної Ради Української РСР, ухваленим більшістю не менш двох третин голосів.

Припускати треба, що до таких змін належить і виключення з Конституції статтей чч. 72 і 74, як зазначено в її тексті, що під розглядом. Коли та Верховна Рада робила таке виключення, чи викреслення, без наказу згори, то може воно, те виключення, й на користь Української РСР, але коли по наказу згори, то нам, звичайним грішникам з віддалі, було б інтересним знати, що й коли зістало виключене.

Кажуть добрі люди — і немає причини їм не вірити, — що саму назву "Союз Радянських Соціалістичних Республік" піддав був Леніну його друг по ідеології, Микола Скрипник (українець, що опісля, вже під час режиму Сталіна, відібрав собі життя), і коли так, то шкода, що обидва не дожили побачити, як ними вимріяний суспільний лад на практиці виглядає. Немає сумніву, що обидва вірили в те, що проповідували.

Чомусь напрошується порівняння між теперішніми міністрами освіти Радянської України, а міністром освіти в особі згад. Миколи Скрипника в двадцятих роках цього сторіччя. Коли в 1960 році в розмові в Радянській Амбасаді в Оттаві автор запитав тодішнього першого секретаря Амбасаді, по прізвищу Бобков із роду москаль, де й коли він навчився такої чистої української мови, що нею говорить, то відповідь була, що тільки завдяки українізації України Скрипника, під час його побуту в той час в Україні. Знання тієї істини ніяк не зашкодило б не тільки всім теперішнім міністрам Рад. України, але і всім аспірантам, що хочуть на ті пости дістатися.

КВАРТЕТОВІ УКРАЇНИ

Кедр столицній Україні,
Кедр для міста Львова,
Дар Карпаттю й Буковині,
Щоб лунал мова.

**

КЕДР СТОЛИЧНІЙ УКРАЇНИ

Місто Київ, бите й києм
(Щоб не спать ніколи),
Власним коштом, більш нічийм,
Перейшло всі школи.

Як про нас воно лайливо
Десь колись згадає,
Хто той стиль не йняв дбайливо,

В нім ладу не знає.

Аж як тайну тої мови
Ми, вільні, збагнемо,
Понад пекло двоголове
Ми себе двигнемо.

Так відпорність в собі збудим
Проти сну на волі,
І себе найперш осудим,
Замість тих, в неволі.

А в рішучім поррахунку
Сил небес і пекла,
Муром станем для рятунку,
Де війна запекла.

Тій столиці ще в додатку
Дар дамо ми гідний,
В формі з'єдні, як задатку
На Конгрес нам плідний.

КЕДР ДЛЯ МІСТА ЛЬВОВА

Стоїть лебідь непорушно
На одній байдуже,
Як кому на двох задушно,
То йому недуже.

Всякі з центра там накази
Не до нього п'ються,
Бо ж за межі й людські врази
Лебеді не б'ються.

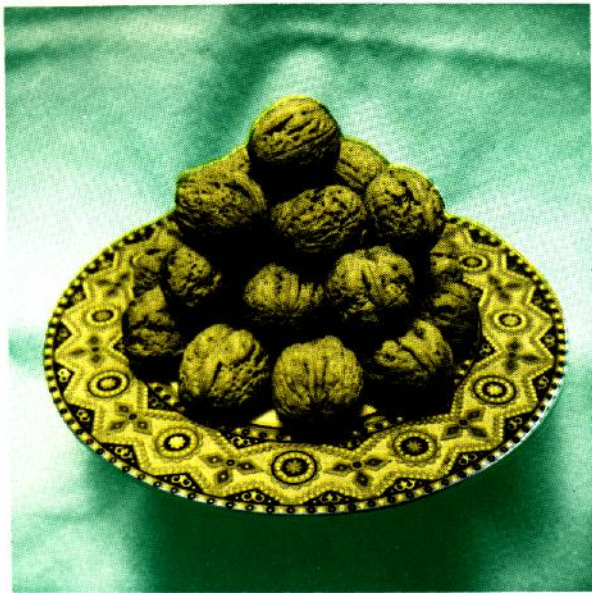

Там ніхто їм не боронить
Розправляти крила,
Та й ніхто їх не "хоронить"
В замчищу Данила.

Але в Стрийськiм люд проходить
І себе питає:
Чом він того не знаходить,
Що хоч лебідь має?

Тільки нарід, мов заклятий,
Дожидає хвилі,
Щоб його наш змаг завзятий
Спас з ярма на шиї.

Змаг нас вільних, без підгонів,
Бо ж на нас тут стало,
Запалити зрив мільйонів,
Що їх зло приспало.

ДАР КАРПАТТЮ

БУКОВИНІ

Як карпатські різьбари
Ще вліпшуть цю миску,
Вкажуть наші два краї,
Як творить без тиску.

Україна й кленів край
Міх розв'яжуть втіхи,
Як душевний створять рай
В пеклі ці горіхи.

Бо карпатський звук трембіт
Перелетить море,
А канадський дух свобод
Там займе простори.

Магнетичне їх злиття
Перетне заслону,
І приверне співжиття
По людей закону.

Пронесеться крізь етер
Хіть добро творити,
Щоб і там почав тепер
Люд по-людськи жити . . .

Як одне те право прав
Влада зрозуміє,
До конечних в нім направ
Всіх візвать посміє.

ЩОБ ЛУНАЛА МОВА.

Прут положе Чернівці,
Ссе Карпатські гори,
Перед ним ще манівці,
Ген у Чорне море.

Має місто часопис,
Вираз думки й слова,
Але ж зуби він затис
І . . . німа розмова.

Є над Парком злет ворон,
Вереск до захрипу . . .
Не визнають ще заборон,
Ні на горла грипу.

Перед Парком ще й готель,
Від квіток роїться,
Дати ж дозвіл до осель
І турист боїться . . .

Видний поступ — крім руки,
Що усім керує,
І тюремні дальш замки,
Як царі, буде.

Але й збіг той, так дивний
Заторкає тему,
Що про третю — для людей —
Мовить вже систему.

Перша грала гімн царів,
Друга марш фантастів,
Третя жертвам тих псарів
Волі творить заспів.

Сан Антоніо, Техас, 22 січня 1967.

The Truth: 1967

When dogmatism subverts reason and superstition seizes the throne of scientific faith; when reincarnated credulity dons the robes of philosophy and wild speculations are proclaimed science; when the mountebank seems a sage and slight-o-hand tricks are transmuted into wondrous miracles; when mediocrity parades as greatness and imitations pass as originals; when a void of blackness seemeth shining radiance; when hideous ugliness appears as pristine beauty; when stark nakedness seems garbed in robes of splendor; when the press-agented charlatan supplants the savant and ignorami crowd out the learned; when arrogance mounts the pedestal of eminence and ephemoral newspaper popularity seemeth immortal fame; when the noisy blare of tin horns is substituted for the sound of trumpets and the braying of an ass falls upon the ear as Loreleian music; when triviality usurps importance and cowardly superfluous are substituted for courageous radicalism; when shallowness is mistaken for profundity and ignorance is esteemed as wisdom; when muddy pools have the semblance of an ocean and opaque mudholes are imagined to be deep as infinity; when Egyptian darkness pleases as much as the brightness of noon-day and the loquacious coxcomb outranks the erudite scholar; when the nightmare becomes vision and goose-speech is regarded as oratory; when form is exalted above substance and appearance blinds us to reality; when expedients are presented as everlasting principles and the artificial is confounded with the natural; when ancient superstitions are flaunted as the latest discoveries and the discarded lore of decadent peoples is presented as eternal verity; when the poisonous fangs of crotalus constitute a defense of life and the products of disease are made the creator of health; when excitement is received as invigoration and poisons are swallowed as foods; when Stygian soporifics become Persophonian restoratives and the Drink of Oblivion is colored like the Elixir of Life; when the waters of Lethe are claimed to be Rejuvenescense and the shadows of death are made to appear as foregleams of birth; when the road to extinction is camouflaged as the Tree of Life and tinsel Dead Sea Fruit simulates the golden apples of Hesperides; when the Augean stench is advertised as perfumes of Araby and water from foul springs is sold for the crystal waters of Cocytus; when the miasmatic vapors of degradation shimmer like the halo of nobility and every slip backward is hailed as progress; when the barren sands of an ascetic desert seem more desirable than the fertile valley of love and the shriveled spinster is borne upon the wings of Aphrodite; when ice water runs in men's veins and the irrisate glory with which sex fills the world is pictured as a vast cloaca in which to serve the sansculotic Devil; when the faint flickerings of a pocket flash-light are mistaken for the gold-red glow of sunrise and Beelzebub appears as the god of dawn; when the funeral dirge is sung as a joyous song of life and a sulphurous siroc is heralded as an Olympian zephyr; when soulless exploitation is blessed as beneficence and ostentatious greed poses as philanthropy; when intensification of exploitation is announced as the Great Society; when the desire to sell goods is cloaked under a fictional danger of invasion and profit gathering is garbed as the highest patriotism; when tyranny becomes the New Freedom and the will of the rulers is pure democracy; when ruthless aggression becomes the defense of freedom; when re-election to office becomes a mandate to plunder a nation and kill its sons and inauguration a license to violate one's campaign pledges; when democracy is defended by destroying it and peace is preserved by war; when the friends of the people are traduced as their enemies and the wolves that come in sheep's clothing are accepted as the saviours of the nation — then it is certainly time for somebody to raise his voice in warning and tell the people the truth.

К О Л И : —

Догматизм перемагає розум і забобон захоплює трон наукової віри;

Перевтілена легковажність убирається в шати філософії, а дикі спекуляції проголошуються правдивою наукою;

Шарлатан видається мудрецем, а тріки спритности рук перетворюються в дивні чудеса;

Мірнота парадує, як велич, а імітації уходять за оригінали;

Порожнеча темряви видається блискучим сьйвом, а гідка бридота представляється, як оригінальна краса;

Цілковита нагота видається вбраною в пишні шати, а розголошений пресою шарлатан вистискається на місце науковця і неуки вистовхують учених;

Ароганція вноситься на п'єдесталь сміненції, а ефемерна газетна популярність видається за безсмертну славу;

Галасливий рев бляшаних рожків заступає звук сурм, а крик осла приймається вухом, як спів Лорелеї;

Тривіальність узурпує місце важливости, а труслива поверховість замінює відважний радикалізм;

Поверховість помилково сприймається за глибину, а неучтво вшановується, як мудрість;

Болотяні ставки уподібнюються до океану, а каламутні калюжі уявляються бездонно глибокими;

Темрява єгипетська тішить у тій же мірі, як світлосьйвність полудня, а балакливість пустотника вноситься понад ерудицію вченого;

Сонні кошмари стають пророчими візіями, а гусяче гегання вважається за християнство;

Форму вноситься понад субстанцію, а видимість робить нас сліпими на реальність;

Особисті інтереси представляються, як відвічні засади, а штучність змішується з натуральністю;

Відавні забобони вносяться, як найновіші винаходи, а безвартісні перекази занепалих народів презентуються, як відвічні істини;

Отруйні зуби змії-тарахківця — служать для охорони життя, а випродуковані хворими організмами речовини — стають джерелом здоров'я;

Побуджування визнається, як зміцнення, а отрути вживаються, як щоденну страву;

Стигійські одурманюючі випари приймаються за відновлюючі сили Персефони, а Трунок Забуття забарвлюється на колір Елексиру Життя;

Води Лети проголошуються відмолоджуючими, а тіні смерті представляються передсвітом народин життя;

Дорогу до загибелі камуфляжується під Дерево Життя і блискотливі овочі Мертвого моря сімудлюють Золоті Яблука Гесперід;

Сморід Авгієвих хлівів реклямується, як арабські перфуми, а воду із забруджених джерел продається, як кришталеві води Коцита;

Міазмічні випари гнилого розкладу сяють, як авреоля шляхетности, а кожне послизнення назад окликується, як поступ уперед;

Безплідні піски аскетичної пустелі здаються більш пожаданими, ніж плодородні долини любови, а засушена стара панна видається наче б народжена на крилах Афродити;

Ледяна вода тече в жидах мужчин, а незрушиму славу, з якою ставевий гін наповнює світ — малюється, як простору клоаку для служби санкюлотному Дияволу;

Слабенькі блимання кишенкової лихтарки помилково приймаються за червоно-золоте сьйво сходу сонця і Бельзобуб з'являється, як Бог світання;

Похоронні панахиди виспівуються, як радісну піню життя, а насичене сіркою Сірочко проголошується за Олімпійський Зефір;

Бездушну експлоатацію благословляється, як добротинство, і остентаційну пожадливість позує, як філантропію;

Посилення експлоатації проголошується, як Велике Суспільство;

Бажання продавати товари прикривається запоною фікційної небезпеки інвазії, а нагромадження доходу вбирається в шати найвищого патріотизму;

Тиранія стає Новою Свободою і Воля Правителів стає Чистою Демократією, а немилосердна агресія стає Оборонцем Свободи;

Перевибрання на уряд стає мандатом на плондровання нації і вбивання її синів, а інавгурація стає правом порушувати обіцянки, зроблені в часі передвборчої кампанії;

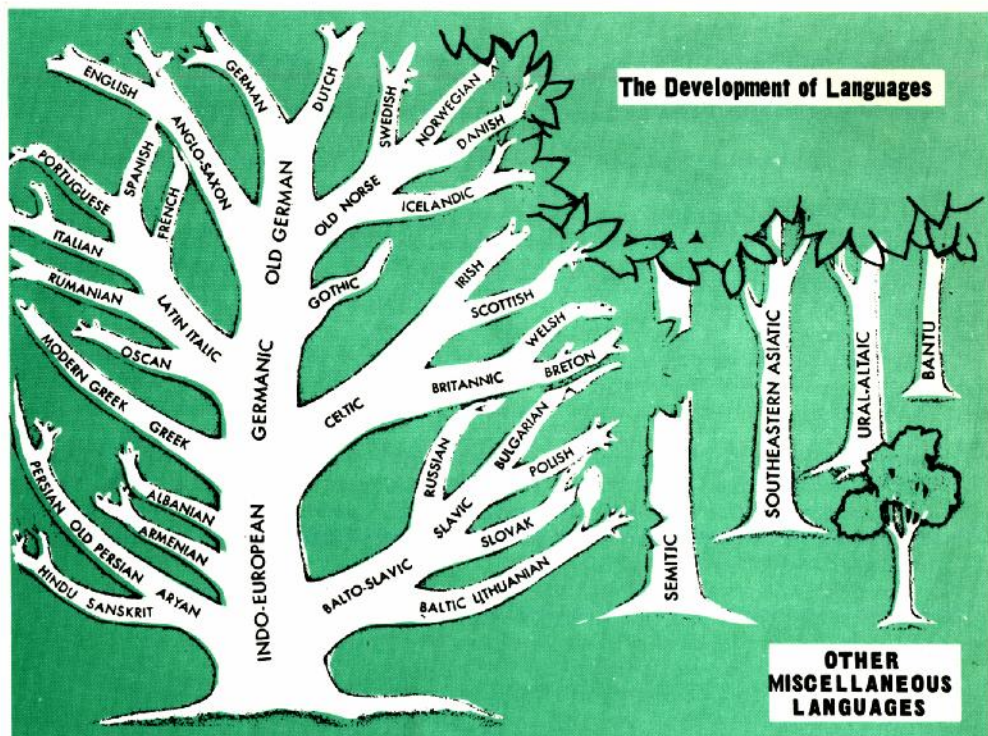
Демократію обороняють руйнуванням її, а мир забезпечують війною;

Приятелів народу обмовляють, як його ворогів, а вовків в овечій шкурі приймають, як спасителів держави;

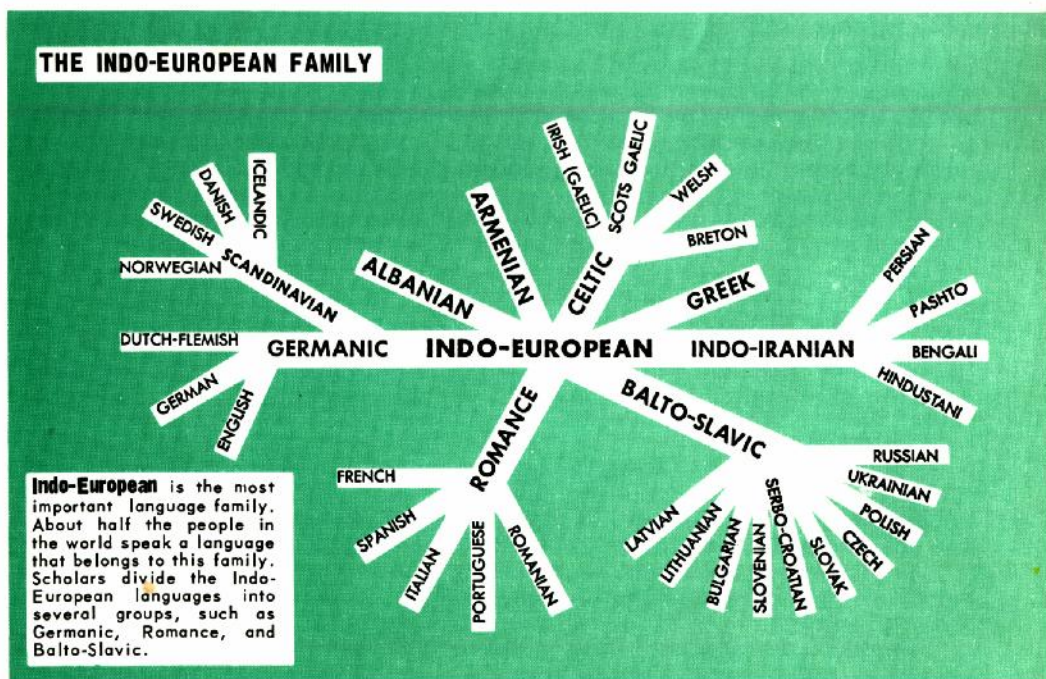
Т О Д І : —

Безперечно настав час для когось підняти свій голос перестороги та сказати людям ПРАВДУ-ІСТИНУ!

ДЕРЕВО МОВ УЖЕ ЗАРОДИЛО

Дерево мов в 1963 р. ще було не зародило

Дерево мов у 1967 році вже зародило